

Bijlage bij het hoorcollege *Klinkende geschiedenis*

KLINKENDE GESCHIEDENIS

EEN HOORCOLLEGE
OVER DE WESTERSE
MUZIEKGESCHIEDENIS

door Leo Samama

Inhoudsopgave

[Leo Samama](#)

[Studium Generale Universiteit Leiden](#)

[Synopsis](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Lijst met gebruikte fragmenten](#)

[Colofon](#)

- H1. Wat is klassieke muziek?
- H2. Muziekgeschiedenis en muziekwetenschap
- H3. Veranderende en uiteenlopende visies op muziek en muziekgeschiedenis
- H4. De Bron. enkele filosofische basisgedachten
- H5. Van eenstemmig naar meerstemmig
- H6. Van ars antiqua naar ars nova
- H7. De renaissance en de nieuwe mens
- H8. De 'Nederlandse' scholen
- H9. De zestiende eeuw
- H10. Barok. natuurlijk of gekunsteld?

- H11. Affectenleer, retorica en natuurlijkheid
- H12. De bloei van de instrumentale muziek
- H13. Omwentelingen in de maatschappij
- H14. Weense klassieken
- H15. Verheven muziek of plezante tijdpassering
- H16. De opbouw van een nieuw Europa
- H17. Een nieuw publiek
- H18. Nationale scholen
- H19. Rond 1900 – fin de siècle
- H20. Het Interbellum
- H21. De avantgarde en andere nieuwe uitingen
- H22. Nog eenmaal alles bij elkaar
- H23. De Nederlandse muziek?
- H24. Muziek in een moderne wereld

Leo Samama

Leo Samama was als docent verbonden aan de conservatoria van Utrecht, Maastricht en Tilburg en aan de Rijksuniversiteit Utrecht, en schreef voor De Volkskrant, NRC/Handelsblad, de Haagse Post en Luister. Van 1991 was hij twee jaar gedelegeerd artistiek verantwoordelijke (namens het bestuur) bij het Koninklijk Concertgebouworkest, tot 2003 artistiek coördinator van het Residentie Orkest en van 2003 tot 2010 directeur van het Nederlands Kamerkoor.

Samama heeft in tal van besturen zitting genomen, en diverse 'podia' (mede)opgericht, zoals de Nederlandse Strijkkwartet Academie en het internationale platform voor professionele kamerkoren TENSO.

Als auteur schreef hij onder meer *Alphons Diepenbrock, componist van het vocale* (Amsterdam, AUP 2012) en *Nederlandse muziek in de 20ste eeuw* (Amsterdam, AUP 2006), *De zin van muziek* (Amsterdam, AUP 2014), *Het soloconcert* (AUP 2015) en *Het strijkkwartet* (AUP 2018).

De compositorische werkzaamheden van Leo Samama hebben sinds zijn eerste officiële opus in 1974/75 tot uitvoeringen in binnen- en buitenland, tal van plaat- en cd-producties en een groot aantal opdrachten geleid. Voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven is Leo Samama in juni 2010 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Eerder verschenen van hem de hoorcolleges: *Klinkende geschiedenis, Mozart, Beethoven, Debussy, Mahler, Schubert, Stravinsky, De taal van muziek, Monteverdi, Wagner, De zin van muziek, Bach en Schopenhauer, Nietzsche en de muziek* (samen met Herman Philipse).

Studium Generale Universiteit Leiden

Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op: <https://www.universiteitleiden.nl/studium-generale>

Synopsis van het hoorcollege *Klinkende geschiedenis*

Dit is geen gewone muziekgeschiedenis, geen historisch overzicht van componisten en stijlen, geen vertelling over de levens van de grote componisten. Zo er een enkele muziekgeschiedenis bestaat, een uniform en eenduidig relaas over de ontwikkelingen binnen de Westerse muziekkunst, dan is die in deze acht colleges niet te vinden, of slechts zeer ten dele.

Natuurlijk, een overzicht is het wel, maar dan van de plaats die muziek in de Westerse wereld sedert de menscheugenis heeft ingenomen, als representatie van haar opdrachtgevers, van de wereldlijke en kerkelijke vorsten, maar ook van de 'gewone' man, waartoe niet zelden de componisten zelf gerekend kunnen worden.

Deze acht colleges zijn daarom niet meer en niet minder dan een eerste aanzet tot een geschiedenis van de muziek, van de positie die componisten hebben ingenomen in hun tijd, de functie van muziek in uiteenlopende maatschappelijke constellaties, maar ook hoe veranderingen in de maatschappij en in het denken over muziek op hun beurt de muziek hebben doen veranderen.

Daarom bij wijze van introductie geen verslag van de inhoud van deze cd's maar een muziekfilosofische overpeinzing als een eerste aanzet tot het luisteren. Deze overpeinzing heeft tot doel aan te geven hoe betrekkelijk elk oordeel over muziek en haar geschiedenis is, maar tevens hoezeer de componist en zijn muziek (en niet minder ook de uitvoerende kunstenaar, ja alle scheppende en herscheppende kunstenaars) de maatschappij waaruit zij zijn voortgekomen en waarin zij functioneren weerspiegelen. Bepaald overmoedig schreef ik zo'n twintig jaar geleden in het voorwoord tot Zeventig jaar Nederlandse muziek (nieuwe editie 2006: Nederlandse muziek in de 20ste eeuw) het volgende credo: "Wie geschiedenis schrijft, roept een schijnwereld op. Wie de historische ontwikkelingen van muziek beschrijven wil, houdt zich derhalve met de schijnwereld van een schijnwereld bezig."

De eerste zin laat ik in dit korte opstel voor wat hij is: een uitgangspunt, waar elke historicus alvorens aan het werk te gaan over nagedacht moet hebben. De tweede zin, echter, levert voor muziekhistorici, musici en in het bijzonder voor componisten voldoende stof tot langdurig en hartgrondig overdenken.

In hoeverre is muziek een schijnwereld of vertegenwoordigt zij er een? Wat is muziek, voor de componist, voor de uitvoerende musicus en voor de luisteraar? Misschien is het boud hierop in het korte bestek van enkele pagina's enig antwoord te willen geven. Filosofen, muziekhistorici en theoretici hebben zich daar sinds de Oude Grieken over gebogen.

Toch blijkt dat het fenomeen muziek met telkens nieuwe interpretaties steeds weer in een ander licht gesteld kan worden, dat muziek onder wisselende maatschappelijke omstandigheden ook wisselende functies heeft gehad, anders is opgevat, anders werd beluisterd en wellicht ook anders werd gehoord.

Wie de Westerse, maar ook de niet-westerse geschriften over filosofie, esthetiek en ethiek ten aanzien van het onderwerp muziek grondig doorneemt, kan het niet ontgaan dat muziek, *grosso modo* beschouwd geen vaste waarde heeft. Dat het in het denken van de mensen geen onveranderlijke rol speelt, geen absolute termen kent, maar steeds op basis van bewustzijnshypothesen 'bedacht', dat wil zeggen 'ingevuld' wordt. Het soms fundamentele verschil tussen functie en techniek van bij voorbeeld de Westerse kunstmuziek en de muziek uit India of Japan, van bepaalde vormen van kunstmuziek en popmuziek, van de muziek van nu en de muziek in

de Antieke Wereld, van muziek in de concertzaal en muziek in een restaurant, van interpretaties van muziek door de tijden heen, in diverse landen of culturen, doet vermoeden dat muziek zich in schijn gestalten presenteert, en wel op dusdanige wijze, dat zij onder wisselende omstandigheden niet alleen multifunctioneel is, maar bovendien multi-interpretabel.

Nuchter beschouwd is muziek klank, voortvliedende klank, klank in de tijd. Kent deze klank wetmatigheden? Kan zij onderwerp van wetenschap zijn? Of onttrekt zij zich geheel aan elke vorm van rationaliseren, zoals Kant meende? En wat is het effect van die klank? Deze vragen komen in de Westerse filosofie met de regelmatigheid van de klok aan de orde en bepalen het voortdurende spanningsveld, waaraan muziek haar magische kracht lijkt te ontleen.

Sedert er over muziek geschreven wordt - in de West-Europese cultuur dus sinds 'Pythagoras' -, lijkt die muziek nimmer zichzelf geweest te zijn, maar altijd een in klanken gestolde imitatie van iets anders, van magische krachten, van de kosmische orde (Pythagoras en Kepler), van het karakter, van de psychische structuur van een volk (Plato) of van een maatschappelijke klasse (Aristoteles en Marx), van een Goddelijke orde (van Pythagoras via Boethius tot Messiaen), van taal (de retorica, maar ook de Chomskyaanse semantiek), van het woord (de madrigalisten), van emoties (Descartes en in kennistheoretische zin ook Susanne Langer en Leonard B. Meyer), van de menselijke natuur (Rousseau), van haar eigen natuur (Kant) en zo voorts.

Kan muziek wel iets anders zijn dan een imitatio della natura? In feite moeten we ons dan tevens afvragen of bij voorbeeld de beeldende kunsten wel iets anders kunnen zijn dan een imitatie, een Platoonse schijn gestalte. Of de smaak van iets de werkelijke smaak, de smaak zelf is, of een smaak die in ons lichaam gevormd wordt. In de kern van de zaak komen we langs deze weg inderdaad bij de ideeënleer van Plato, die reeds meer dan tweeduizend jaar geleden onze waarnemingsvermogens ter discussie heeft gesteld en alle waargenomen verschijnselen verklaarde als afdrukken of afspiegelingen, dus als imitaties, van een 'origineel', de idee. Geldt dat ook voor muziek? Wat is dan de 'idee' van muziek? Ik heb het reeds aangegeven: muziek is klank, desnoods met onbegrepen betekenis, klank in de tijd. Rudolf Escher heeft dat in Toscanini en Debussy, magie der werkelijkheid voorbeeldig onder woorden gebracht: "Op muziek rust de doem der tijdelijkheid. Zij stroomt al klinkende voorbij ." (Rotterdam 1938, p.54)

Plato beschouwt muziek als een 'afdruk' van wetmatigheden in onze geest. De idee van muziek is voor hem dus een samengaan van klank en psyche, die beide weer achterliggende ideeën bezitten. Elke verdere toevoeging is niet meer dan een toevoeging. Orde, structuur, symbool, dat alles is slechts een kleuring van de eigenlijke muziek. Muziek ontstaat niet altijd als klank. Muziek kan zich, naar het lijkt in ons onderbewustzijn als kleur, beeld, smaak, gevoel, associatie, proportie en ook als klank aanbieden. Hoe zij zich aandient, is niet alleen afhankelijk van het individu, maar veel meer nog van de functie die muziek voor dat individu, voor zijn cultuur en zijn maatschappij vervult. Het hangt dus van de bewustzijnshypothesen af, waardoor het individu het bestaan van muziek kan onderkennen en waarmee hij muziek voor zichzelf van een betekenis voorziet. Zodra hij hierover echter gaat nadenken, vertaalt hij zijn gedachten, zijn ervaringen, in letterlijke zin en niet in termen van muziek. Hij past zijn (menigmaal onderbewuste en onbewuste) denken over muziek daardoor aan andersoortige communicatiemiddelen aan en zal daarin ook de muziek zelf betrekken.

Hij laat dus zijn denken over muziek een afdruk zijn van zijn psyche, van zijn denkprocessen. En dat beïnvloedt onherroepelijk ook zijn denken in muziek. Elke vorm van muziektheorie en muziekbeschuwing is zo op te vatten als een evenzeer beperkende als beklemmende vertaling van muziek, of deze nu innerlijk is of uiterlijk. Om dit probleem enigszins te omzeilen moeten we proberen tot de kern van de afkomst van muziek door te dringen, moeten we ons afvragen of er in de binnenwereld van een componist, in het innerlijk van een mens, *a priori* muziek bestaat.

Of is zij uitsluitend een fenomeen uit de buitenwereld? Zo meent Schopenhauer dat muziek voortkomt uit de onveranderlijke wil, de onderbewuste drijfkracht van alles. Daarmee (onder)scheidt hij muziek van de andere kunsten, die juist uit de wereld der ideeën zijn af te leiden. Hij plaatst muziek dus direct in de binnenwereld.

Maar als er muziek in die binnenwereld bestaat, hoe klinkt zij dan? Kunnen wij een dergelijke muziek zonder kennis van de buitenwereld, de wereld buiten ons lichaam, onze hersenen, waarnemen? Of begeven we ons alleen al door een dergelijke vraag te stellen op het terrein van de Harmonie der Sferen, de *musica speculativa*, de niet gehoorde, niet te beluisteren, maar enkel te 'voelen', in abstracta over te dragen muziek? Muziek wier symboliek niet verklankt kan worden, die uit alles kan bestaan behalve uit klank? Laten we om te beginnen toch maar eens proberen de muziek van de buitenwereld te scheiden van de muziek in onze binnenwereld. Dat kunnen we ons op de volgende manier voorstellen. Gesteld dat een individu geen enkel venster op de buitenwereld bezit, geen enkel waarnemingsvermogen heeft, geen tastzin, geen gehoor, geen gezichtsvermogen, niets. Hij is wat we noemen een 'vensterloze monade'.

Welke muziek zou er in deze voor de buitenwereld zo donkere gewelven dan klinken? Wellicht niet meer dan het kloppen van het hart, het ruisen van het bloed en de zeer hoge toon van ons elektrische zenuwstelsel, zo een dove deze überhaupt horen en dus waarnemen kan.

Al het andere, dat wij onder muziek verstaan, elk ander geluid, zelfs als het geen muzikale betekenis zou hebben, is afkomstig uit de buitenwereld en wordt door onze binnenwereld, door ons bewustzijn, als zodanig onderkend. Het bestaat bij de gratie van ons bewustzijn, van het bewustzijn van elk individu afzonderlijk. Het onderkennen van toonhoogte moet echter ergens door ingegeven worden. Specifieke toonhoogten komen in ons lichaam niet voor, al kunnen we er ons bewust van zijn. De 'vensterloze monade' kent geen toonhoogte, maar herkent deze wel, is zich ervan bewust, zodra hij toonhoogte in de buitenwereld kan waarnemen, bij voorbeeld in de geluiden van de natuur.

Hoe kan de 'buitenwereld' nu doordringen in de 'binnenwereld'? Ten aanzien van geluid bestaan daartoe twee mogelijkheden, namelijk lichamelijke trillingen in het algemeen en gehoortrillingen in het bijzonder. Ons oor is voor geluiden het meest wezenlijke venster op de buitenwereld. Zonder dat venster bestaat op dat terrein die buitenwereld niet. Althans niet voor onze binnenwereld.

Wat het oor betreft heeft dat echter grote gevolgen, want het oor is een orgaan dat door zijn constructie niet in staat is de gehele buitenwereld onvoorwaardelijk aan ons door te geven. Het orgaan in ons oor dat als eerste de geluiden ontvangt bestaat immers uit een trommelvlies (dus te vergelijken met een miniatuurtrommel) en brengt daardoor alleen al door zijn eigen fysieke natuur een hiërarchie aan in de ontvangen signalen. De filter van ons oor vertaalt geluiden in voor ons zenuwstelsel te verwerken impulsen (demodulatie) en grijpt zo nu en dan in bij te smalle kritische marges. Het oor als orgaan heeft ook bepaalde voorkeuren; het bestaat immers uit een trommelvlies met een hamer en mag dus zelf ondergeschikt geacht worden aan akoestische fenomenen als natuurlijke boventonen (hoe beperkt ook).

We hebben hier boven al gesteld dat muziek (het gaat hier om de muziek, maar het had evengoed ook om de schilderkunst of de poëzie kunnen gaan) niet in staat is anderszins in ons lichaam door te dringen dan via de zinnen, namelijk het proces van demodulatie via het oor. Alle muziek is dus niet zichzelf maar een beeld, een imitatie van zichzelf wanneer zij binnenskamers komt, in onze binnenwereld. Wat de componist innerlijk hoorde, kan hij buiten zijn bewustzijn niet meer realiseren, tenzij via een compromis, een notatie op basis van symbolen. Door zijn muziek daarna weer uiterlijk gehoord te hebben (door deze symbolen te lezen, of de muziek te spelen, ernaar te luisteren), kan hij aan het gehoorde een andere bewustzijnsinhoud geven, die maar al te snel samensmelt met zijn oorspronkelijke bewustzijnsinhoud.

Op basis van dergelijke ervaringen ontstaan patronen, die een kunstenaar ertoe brengen steeds beter de juiste weg te vinden in het verwezenlijken van zijn ideeën. Maar die Platoonse ideeën zelf, blijven a priori eeuwig wat ze zijn. Muziek is zo gedoemd een imitatie te blijven, een *imitatio della natura* wel te verstaan.

Immers alles wat een componist meent innerlijk te horen is niet meer dan een bewustzijnsactiviteit op basis van materiaal, dat eerst in de buitenwereld voorradig moet zijn geweest, zowel akoestisch materiaal als abstract (de bewustzijnsactiviteiten van andere individuen, bij voorbeeld). Vervolgens wordt aan dat materiaal een bewustzijnsinhoud gegeven. Het wordt aan de eigen voorraad toegevoegd. Door elk individu voor zichzelf. De individuele bewustzijnsinhouden kunnen collectieve waarden en normen bevatten (het terrein van de socioloog en de antropoloog), maar ook het gevolg zijn van specifieke persoonsgebonden bewustzijnsveranderingen, al dan niet op basis van eerdere bewustzijnsveranderingen, zoals ervaringen, associaties en zo voorts (het terrein van de psycholoog).

Zo kunnen de bewustzijnsinhouden ook door taal beïnvloed worden of door poëzie, door schilderkunst of door de natuur, door personen, fictief of reëel, door smaak en ga zo maar door. En elk van deze elementen is op zijn beurt weer uit de buitenwereld opgepikt en heeft op basis van bewustzijnshypothesen een bewustzijnsinhoud gekregen en wordt zo, dus als bewustzijnsinhoud, in onze binnenwereld opgeslagen. De oorspronkelijkheid van elk individu is niet het gevolg van dit kennistheoretische proces, maar van de manier waarop in zijn binnenwereld al die ontelbaar vele bewustzijnsinhouden met elkaar gecombineerd worden, hoe zij op elkaar inspelen, elkaar weer beïnvloeden. Wat daaruit voortvloeit kan bijvoorbeeld een individuele en originele kunstuiting zijn.

Heel de componist is daarom niet het geheel van de componist, maar van zijn bewustzijnsinhouden, die niet zouden bestaan zonder zijn medemensen, zijn maatschappij, zijn cultuur en die van zijn medemensen, zijn geloof en zelfs vele zaken waar hij zich in het geheel niet bewust van zal zijn, maar die hem als mens gevormd hebben, die stuk voor stuk meespelen in dat boeiende en complexe combinatiespel, waar hij via zijn partituren (en als uitvoerend kunstenaar: via zijn spel) verslag van doet. De componist doet verslag via zijn partituren en niet via zijn muziek (de muziek in zijn binnenwereld). Die blijft in hem en wordt vertaald in symbolen. Wat de luisteraar dus voorgeschoteld krijgt is willens en wetens toch echt niet meer dan een schijnwereld, een Platoonse afdruk van de bewustzijnsinhoud van de componist en indirect van zijn maatschappij, van zijn cultuur, kortom een *imitatio della natura*. Dit bepaalt de betrekkelijkheid van elk oordeel over die muziek.

Het mag tot slot niettemin een geruststellende gedachte zijn dat de componist, zijn muziek en de muziekwetenschapper daarin zeker niet alleen staan: zij bevinden zich in het inspirerende gezelschap van de gehele gemeenschap der kunsten.

Leo Samama, 1987/2008

Aanbevolen literatuur

Een literatuurlijst zou bijzonder omvangrijk zijn. Bovendien zijn er tal van manieren om de geschiedenis van de muziek te interpreteren. Daarom slechts een paar titels. Wie zich verder in deze boeiende materie wil verdiepen, kan bij de gespecialiseerde boekhandel en op het internet een groot aantal handboeken, detailstudies en monografieën vinden.

Claude V. Palisca, Peter J. Burkholder & Donald Jay Grout, *A History Of Western Music* (W W Norton & Co Ltd)

Paul Griffiths, *A Concise History Of Western Music* (Cambridge University Press)

Ulrich Michels, Gunther Vogel, *dtv-Atlas Musik. Musikgeschichte von den Anfängen bis zur Gegenwart* (Dtv)

Leo Samama, *Nederlandse muziek in de 20-ste eeuw* (herziene en uitgebreide versie van Zeventig jaar Nederlandse muziek) (Amsterdam University Press) *Een muziekgeschiedenis der Nederlanden*, onder redactie van Louis Peter Grijp (Amsterdam University Press)

Gebruikte muziekfragmenten

College 1

Bach – Matthäus Passion

Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen

Koor van De Nederlandse Bach Vereniging / Jos van Veldhoven

De Nederlandse Bach Vereniging/NBV101

Bach – Matthäus Passion

Koor van De Nederlandse Bach Vereniging / Jos van Veldhoven

De Nederlandse Bach Vereniging/NBV101

Bach – Matthäus Passion

Koninklijk Concertgebouworkest / Willem Mengelberg

Trouw – NRC Handelsblad/ADD002894769477

Mozart – Pianosonate in a

Deel 3, door Dinu Lipatti

EMI/CDH7698002

Beethoven – Vijfde symfonie

Eerste Deel, Allegro

Chamber Orchestra of Europe / Nikolaus Harnoncourt

Teldec/LC3706

College 2

Musica Graeca

Euripides, Orestesfragment

Nederlands Klassiek Verbond / Arnold van Akkeren
VR42263

Canto Gregoriano
Puer natus est nobis
Coro de monjes del Monasterio Benedictino de Santo Domingo de Silos /
Ismael Fernández de la Cuesta
EMI/CDMB64241

Troubadours
Raimbaut de Vaqueiras – Kalenda maia
Studio der Frühen Musik / Thomas Binkley
Teldec/LC6019

Medieval England
Sumer ist icumen
John Potter
Chandos CD

Landini
14th Century Italian Ars
NOVA-0723385579328

Ars subtilior
Johannes Ciconia – Le ray au soleyl
Ensemble Organum / Marcel Pérès
Harmonia mundi/HMX2908169

College 3

Machault Chansons Vol. 2
Douz viaire gracieus
Studio der Frühen Musik
EMI/CDM 7634242

Guillaume Dufay – Audieu M'Amour
Ce moy de may
Studio der Frühen Musik
EMI/CDM 7634262

Josquin des Prez – Motets et Chansons
Ave Maria
The Hilliard Ensemble / Paul Hillier
EMI/CDC 7492092

Clemens non Papa – Missa Pastores
Agnus dei
The Tallis Scholars / Peter Philips
Gimell/CDGIM 013

Palestrina – Missa Papae Marcelli

Choir of Westminster Cathedral / David Hill
Hyperion / CDA 66266

Monteverdi – Madrigali Amadori
Ohime il bel viso
Cantus Cölln / Konrad Junghänel
Deutsche Harmonia Mundi

Monteverdi – Lamento della ninfa
Cantus Cölln / Konrad Junghänel
Deutsche Harmonia Mundi

College 4

Malle Sijmen, door Anneke Uittenbosch

Purcell – Dido and Aeneas
Dido's Lament
Taverner Choir and Taverner Players / Andrew Parrott
Chandos/Chan8306
Heinrich Schütz – Symphoniae Sacrae III

O Jesu Süß
Cantus Cölln & Concerto Palatino / Konrad Junghänel
Harmonia Mundi / HMC 901850.51

Carestini – The Story of a castrato
Händel – Ariana in Creta: Qui ti sfido
Carestini Jaroussky
Le Concert d'Astrée/Emmanuelle Haïm
Virgin Classics

Bach – Das wohltemperiertes Klavier
Boek 2 Cis-groot BWV 872

Bach – Das musikalische Opfer
Ricercare, BWV1079

Bach – Brandenburgs Concert #2
Orchestra of the Age of Enlightenment/Monica Huggett
Virgin Classics/VCD 7907472

Vivaldi – Concerto 'La Notte', Allegro
Taverner Players/Andrew Parrott
EMI/CDC 7477002

College 5

Bach - Symfonie in Es

Berliner Sinfonien
Kammerorchester "Carl Philipp Emanuel Bach"/Hartmut Haenchen
Capriccio Digital/10103

Haydn – Symfonie Le Matin, deel 1
Symphonie Nr 6. D-dur
Concentus musicus Wien/Nikolaus Harnoncourt
Teldec Classics International/2292-46018

Mozart – Kroningsmis, Credo
Vesperae solennes de confessore, K339
The Academy of Ancient Music/Christopher Hogwood
The Decca Record Company
Editions de l'oiseau-Lyre/436-585-2

Mozart – Pianoconcert in D (KV451) Rondo
Clavier-Concerte 15 & 16
Orchestra Anima Eterna
Jos van Immerseel
Channel Classics/CCS 1791

Beethoven – Derde symfonie, Eroica
Tweede Deel, Marcia funebre
Chamber Orchestra of Europe / Nikolaus Harnoncourt
Teldec/LC3706

Schubert - Pianosonate in A klein D537
Klára Würtz, piano
Arts Music Recording/
Brilliant Classics/99678/6

Schubert - Glaube, Hoffnung und Liebe
Rudolf Jansen – piano
Nederlands Kamerkoor/
Robert Holl
Sony Music/SK53295

College 6

Chopin – Nocturne opus 9:3
The Art of the Nocturne in the nineteenth Century
Bart van Oort – piano
Brilliant Classics/92292/2

Chopin (idem)

Wagner – ouverture Der fliegende Holländer
Concertgebouw Orchestra/Edo de Waart
Philips Digital Classics/400089-2

Mahler – Eerste symfonie, fragment eerste deel

Frankfurt Radio Symphony Orchestra/Eliahu Inbal
Denon/33C37-7537

Brahms – Vierde symfonie, vierde deel (chaconne)
Berliner Philharmoniker/Herbert von Karajan
Deutsche Grammophon/423 205-2

College 7

Ravel - Daphnis et Chloé
Royal Concertgebouw Orchestra/Riccardo Chailly
Decca/443 943-2

Schönberg – Kammersymphonie
Royal Concertgebouw Orchestra/Riccardo Chailly
Decca/436 467-2

Webern – Orchesterstücke opus 6:1
London Symphony Orchestra/Pierre Boulez
Sony Classical/SM3K 45845
Hindemith – Kammermusik nr.2 met piano, eerste deel
Royal Concertgebouw Orchestra/Riccardo Chailly
Decca/433 816-2

Boulez – Pianosonate 1, deel 2
Claude Helffer
Astrée-Auvidis/E7716

Ligeti – Atmosphères
Sinfonie-Orchester des Südwestfunks, Baden-Baden/Ernest Bour
Wergo/60162-50

Reich – Music for mallet instruments, etc.
Steve Reich and musicians
Elektra Nonesuch/979220-2

College 8

Vermeulen – Tweede symfonie
Residentie Orkest/Gennady Rozhdestvensky
Chandos Digital/CHAN9735

Diepenbrock – Marsyas Concert Suite, deel 5
Residentie Orkest/Hans Vonk
Chandos Digital/CHAN8821

Keuris – Movements, deel 4
Concertgebouw Orkest/Bernard Haitink
Donemus Voice Highlights/CV30

Ton de Leeuw – Transparence III
Netherlands Chamber Choir/Ed Spanjaard
NM Classics/92102

Andriessen – De Staat
Schönberg Ensemble/Reinbert de Leeuw
Elektra Nonesuch/7559-79251-2

Escher – Hymne du Grand Meaulnes
Rotterdam Philharmonic Orchestra/Jeffrey Tate
Donemus Voice Highlights/CV22

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te beluisteren in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Opname	Sandro Ligtenberg (Delft, april 2008)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2007 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 954 3
NUR 662, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.